

**Advies BANSPA met betrekking tot
de interregionale arbeidsmobiliteit
12 maart 2024**

BRUSSELSE ADVIESRAAD
VAN NEDERLANDSTALIGE
SOCIALE PARTNERS

Situering

Interregionale arbeidsmobiliteit, waarbij in de eerste plaats gedacht wordt aan het aansporen van Brusselse werkzoekenden om ook te gaan werken in de rand rond Brussel, is in. Wat is de stand van zaken ? Wat zijn de hindernissen ? Wat beveelt BANSPA aan ter verbetering van de situatie ?

1) De basis

1.1

In 2021 keurden Brussel en Vlaanderen een **Samenwerkingsakkoord** goed met betrekking tot de afstemming van het arbeidsmarktbeleid, opleiding, vorming en de bevordering van de mobiliteit van werkzoekenden¹. Daarin worden verschillende maatregelen opgesomd ter bevordering van die mobiliteit.

1.2

In de regeerverklaring 2019-2024 van de **regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest** luidt het : “De Regering blijft ook de interregionale arbeidsmobiliteit van de Brusselse werkzoekenden bevorderen. Daartoe zal de samenwerking tussen Actiris, de VDAB en Forem worden opgevoerd. De rol van mobiliteit en vervoersarmoede zullen in die context eveneens worden aangekaart”².

1.3

In de eind 2023 goedgekeurde **Strategie rond Scholing en Werk (SSW)** wordt gestipuleerd : “Zij (nvdr : de visie van de Strategie) zal steunen op de bestaande samenwerking tussen de Franstalige en Nederlandstalige openbare diensten voor

¹ Samenwerkingsakkoord Brussel-Vlaanderen inzake interregionale arbeidsmobiliteit, [link](#)

² Regeerverklaring 2019-2024 Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, [link](#)

arbeidsbemiddeling en opleiding om opleidings- en begeleidingstrajecten in beide talen te stimuleren, en de doelstelling van interregionale mobiliteit voor Brusselse werkzoekenden te verwezenlijken”.

1.4

Het **Beheerscontract Actiris 2023-2027**³ heeft het over “vier nieuwe strategische indicatoren gekoppeld aan de akkoorden betreffende de interregionale mobiliteit : algemeen uitstroomcijfer naar werk in Vlaanderen van Brusselse werkzoekenden ingeschreven bij Actiris; uitstroomcijfer naar werk opgedeeld naargelang de tewerkstellingsplaats bij de deelnemers van een mandateringstraject bij de VDAB; duurzaamheid van de tewerkstelling opgedeeld naargelang de tewerkstellingsplaats bij de uitgestroomden naar werk na een mandateringstraject bij de VDAB; uitstroomcijfer naar werk opgedeeld naargelang de tewerkstellingsplaats na een directe actie door de diensten van Actiris, VDAB en partners”.

1.5

Het **Ondernemingsplan 2023 van VDAB** verklaart⁴ : “Het samenwerkingsakkoord dat in 2021 goedgekeurd werd regelt dat VDAB en Actiris jaarlijks een gezamenlijke arbeidsmarktanalyse zullen uitvoeren en samen de knelpuntberoepen zullen aanpakken. Op basis van de jaarlijkse arbeidsmarktanalyse die in 2022 voor de eerste keer gepubliceerd werd, wordt in 2023 een meerjarenactieplan opgemaakt voor de komende jaren. Jaarlijks zal er een actieplan opgesteld worden met de (gezamenlijke) acties voor dat jaar met als doel het verhogen van de competenties van de Brusselse werkzoekenden én het verhogen van de mobiliteit richting Vlaamse arbeidsmarkt. Verder operationaliseert de meerjarige overeenkomst de afspraken uit het samenwerkingsakkoord tussen Vlaanderen en Brussel, en zal ze eveneens de verantwoordelijkheden van beide organisaties benoemen in het kader van de verwerking van persoonsgegevens”.

³ Beheerscontract Actiris 2023-2027, [link](#)

⁴ Ondernemingsplan VDAB 2023, [link](#)

2) Facts & Figures

2.1) Gemeenschappelijke arbeidsmarktanalyse

Wat betreft de **uitstroom naar werk** van Brusselse niet-werkende werkzoekenden in 2021 stellen we het volgende vast⁵ :

- 27.266 Brusselaars vonden een job in Brussel, 5.166 in Vlaanderen, en 2.777 in Wallonië;
- de top 5 van Vlaamse gemeenten waar ze terecht kwamen was Zaventem, Machelen, Antwerpen, Asse en Vilvoorde;
- 21,4% van diegenen die in Vlaanderen terechtkwamen waren hooggeschoold, 21,7% middengeschoold, 13,9% laaggeschoold, en 43% beschikte over een niet gelijkwaardig buitenlands diploma;
- 34,4% van deze mensen kwam terecht in de sector administratieve en ondersteunende diensten, 15% in de groot- en detailhandel, reparatie van auto's en motorfietsen;
- het aantal mannen dat een job vond in Vlaanderen was het dubbele van het aantal vrouwen.

2.2) Onderzoek Viona & Steunpunt WSE

Uit het onderzoek komen de volgende punten naar voor⁶:

- Wat betreft de Brusselaars en Walen die al in Vlaanderen hebben gewerkt ging het vaak over **éénmalige tijdelijke jobs**, via uitzendarbeid, en in de sector van de logistiek en transport.
- Er is deels een **mismatch** tussen de sectoren waarin de Brusselse en Waalse werkzoekenden willen werken, en jobs waar er potentiële tewerkstelling is voor hen, wat betreft de vereiste talenkennis van het Nederlands. Ze zouden liefst willen werken in de administratie, in dienstverlening en verkoop, sectoren waar de taalvereisten net hoog zijn.
- 7 op 10 Brusselse werkzoekenden zijn **bereid om in Vlaanderen te werken**. Deze bereidheid is hoger bij jongeren, mannen, werkzoekenden met een rijbewijs en/of auto, werkzoekenden met een origine van buiten de EU, hooggeschoolden, werkzoekenden met werkervaring in Vlaanderen, werkzoekenden met een gevorderde kennis van het Nederlands, en werkzoekenden die minder dan één jaar werkloos zijn.

⁵ Alle cijfers komen van de gemeenschappelijke arbeidsmarktanalyses Actiris-VDAB

⁶ Interregionale tewerkstellingszones op basis van een vraag- en aanbodsanalyse, [link](#)

- De **belangrijkste reden om niet te willen werken in Vlaanderen** is de beperkte kennis van het Nederlands (75,2% bij de Brusselaars, en 57,9% bij de Walen). 4 op de 10 Brusselse werkzoekenden zijn bereid om een **opleiding Nederlands** te volgen om hun kansen op werk te verhogen.
- **Sectoren** in de rand rond Brussel waar toekomst in zit voor Brusselse werkzoekenden zijn volgens de onderzoekers dienstverlening, transport en logistiek, industrie en ambachten, en -mits voldoende kennis van het Nederlands- horeca, handel en verkoop, administratie.
- Qua **aanbevelingen** wordt onder meer gepleit voor een intensievere samenwerking tussen Actiris, VDAB en Forem, toegankelijke en laagdrempelige taalopleidingen, en een jobbonus voor interregionale mobiliteit.

2.3) Persbericht Bernard Clerfayt

“In vijf jaar tijd is het aantal Brusselse pendelaars dat naar Vlaanderen trekt met 20% gestegen. En uit de laatste cijfers blijkt dat deze positieve trend zich doorzet, met 56.067 Brusselaars die eind 2021 in Vlaanderen werken. Actiris en de VDAB willen nu nog meer Brusselse werkzoekenden overtuigen om in Vlaanderen aan de slag te gaan”, luidt het in een persbericht van Brussels minister **Bernard Clerfayt**⁷ van 21 september 2023.

Noot : Actiris en VDAB wisselen massaal vacatures uit.

2.4) Economische samenhang tussen het Vlaams en Brussels Gewest

Het Brussels Gewest is een typische hoofdstedelijke economie. De economie van het Vlaams Gewest is meer gediversifieerd. De hoge werkloosheid, pendelinstroom en het lagere inkomen per inwoner tonen dat het Brussels Gewest een arbeidsmarkprobleem heeft : het aanbod aan arbeidskrachten is onvoldoende afgestemd op de noden van een hoofdstedelijke economie met activiteiten van hoge toegevoegde waarde. Het Brussels Gewest is goed voor 10% van de bruto toegevoegde waarde die voor de Vlaamse finale vraag geproduceerd wordt (8% van de werkgelegenheid). Omgekeerd is het Vlaams Gewest verantwoordelijk voor 20% van de bruto toegevoegde waarde die voor de Brusselse finale vraag geproduceerd wordt (22% van de werkgelegenheid). Maar

⁷ Persbericht minister Bernard Clerfayt, 21 september 2023, [link](#)

in absolute cijfers is de Brusselse bijdrage aan de Vlaamse economie ongeveer dubbel zo groot als de Vlaamse bijdrage aan de Brusselse economie. Het is vooral in de tertiaire en quataire sectoren, en voor de consumptie van huishoudens en overheid, dat het Brussels Gewest een belangrijke rol vervult in de Vlaamse economie⁸.

3) Interregionale weetjes

- Brusselse [Activa](#)-maatregel : is een gewestelijke maatregel : het bedrijf kan zowel in Brussel als in Vlaanderen gevestigd zijn;
- [Betaald Educatief Verlof](#) (BEV) : er is geen automatische wederzijdse erkenning van opleidingen in het kader van het BEV tussen de verschillende gewesten;
- De Vlaamse [Doelgroepvermindering](#) : de doelgroepvermindering voor jongeren wordt afgeschaft vanaf 1 juli 2024, maar de leeftijdseis voor de doelgroepvermindering voor personen zonder recente, duurzame werkervaring wordt eveneens afgeschaft. De onderneming moet in Vlaanderen gevestigd zijn, maar de werknemer mag wel in Brussel wonen.
- de Vlaamse [Jobbonus](#) : is een gewestelijke materie : geldt ook voor Vlamingen die in Brussel werken, maar niet voor Brusselaars die in Vlaanderen werken;
- de Vlaamse [Leerjobs](#) : de onderneming kan zowel in het Vlaams als het Brussels Gewest gevestigd zijn;
- de Vlaamse [Opleidingscheques](#) : het decreet terzake regelt zowel een gewest- als gemeenschapsaangelegenheid : kan men ook in Brussel gebruiken;
- het Vlaams [Opleidingskrediet](#) : de werknemer kan ook in het Brussels Gewest wonen;
- het Vlaams [Opleidingsverlof](#) (VOV) : is een gewestelijke materie, dus niet

⁸ Economische samenhang tussen het Vlaams en Brussels Gewest, [link](#)

toepasbaar in Brussel, maar geldt ook voor Brusselaars die in Vlaanderen werken.

- het Vlaams [Zorgkrediet](#) : het decreet terzake regelt zowel een gewest- als gemeenschapsbevoegdheid : voor iedereen die in de Vlaamse openbare sector werkt.

Artikel 16 van het **Samenwerkingsakkoord Vlaanderen-Brussel** uit 2021 stelt :
“Beide partijen engageren zich ertoe om decreten en ordonnanties over te maken en te screenen die een impact hebben op de toegang tot de maatregelen van inwoners en bedrijven uit het andere gewest met als doelstelling om hier oplossingen voor te zoeken”⁹.

Werkgevers uit Vlaams-Brabant, of de rest van Vlaanderen, die op zoek zijn naar Brusselse werknemers, kunnen contact opnemen met Actiris, telefoonnummer 0800 35 123 of 02/505 79 15 - werkgevers@actiris.be. Daar kan de werkgever vernemen of hij bijvoorbeeld recht heeft op de Activa-maatregel of andere maatregelen. De werkgever kan ook terecht bij VDAB om te vernemen welke Vlaamse maatregelen ook gelden voor Brusselse werkzoekenden, meldt Actiris ons.

Omgekeerd kunnen **Brusselse werkgevers**, die op zoek zouden zijn naar werkzoekenden uit Vlaanderen, contact opnemen met de VDAB via werkgevers.brussel@vdab.be.

4) Actiris en VDAB

Op een hoorzitting in het Vlaams Parlement op 8 december 2022 somden Caroline Mancel (Actiris) en Geert Pauwels (VDAB) 7 obstakels naar meer arbeidsmobiliteit op, en formuleerden een aantal mogelijke oplossingen.

4.1) Gebrekkige kwalificatie

- Investeren door werkgevers in opleiding & competentieontwikkeling;

⁹ Samenwerkingsakkoord Vlaanderen Brussel, 2021, [link](#)

- Vacaturegerichte opleidingen met aanwervingsbelofte;
- Vacatures in ander perspectief opstellen;
- Uniforme & snellere procedures voor erkenning en gemeenschappelijke gelijkwaardigheid Vlaanderen & Fédération Wallonie-Bruxelles (= Franse Gemeenschap);
- Financiering van opleidingsvergoeding voor Nederlandstalige opleidingstrajecten bij VDAB in Brussel.

4.2) Gebrekkige taalvaardigheden

- In vacatures in rand taalniveau vacatures preciezer omschrijven;
- Leren van Nederlands vanaf zeer jonge leeftijd stimuleren, zowel door immersie Nederlands in Franstalig onderwijs, als meer plaatsen in het Nederlandstalig onderwijs.

4.3) De digitale kloof

Zie paragraaf 4.1.

4.4) Kinderopvang

- Aanbod Nederlandstalige kinderopvang in Brussel vergroten voor wie bereid is om een Nederlandstalig opleidingstraject te volgen, en in Vlaanderen te gaan werken.

4.5) Transport en mobiliteit

- Financiële prikkels om vooroordeel te verminderen dat pendelen moeilijk & tijdrovend is;
- Werkgevers (en sectoren) een mobiliteitsbeleid laten opzetten om Brusselaars tot bij hen te krijgen (mobiliteitsbudget gecombineerd inzetten op openbaar vervoer en elektrische fietsen);
- Poolvorming/deelplatformen van werkgevers voor moeilijk bereikbare bedrijvencentra in rand;
- Werkgevers kritisch laten nadenken over hun mobiliteitsverwachtingen, bv. rijbewijs B;
- Opleidingen in functie van vacatures voor behalen rijbewijs B.

4.6) Discriminatie

- Gecoördineerd Vlaams actieplan ter bestrijding van discriminatie op de Vlaamse arbeidsmarkt.

4.7) Armoede

- Vlaamse jobbonus niet van toepassing voor Brusselaars: nadenken over Brusselse variant en bv. werkplaats voorrang geven boven woonplaats?;
- Opleidingsvergoeding voor Brusselse werkzoekenden die een Nederlandstalig opleidingstraject volgen, en in Vlaanderen willen komen werken.

5) Enquête

BANSPA vroeg niet alleen aan de BANSPA-leden, maar ook aan een aantal relevante spelers op het terrein wat zij beschouwen als de grootste obstakels voor een intensere arbeidsmobiliteit van Brussel richting Vlaanderen, en wat zij zien als oplossingen. Dat gaf de volgende resultaten :

- **Aviato** is tevreden over het aantal Brusselaars dat solliciteert of werkt op luchthaven Zaventem en omgeving : “Merk ook op dat 40 tot 45% Brusselaars dagelijks solliciteert naar een job op Brussels Airport en dat in de opleidingstrajecten behandelaar luchtvracht & bagage, checkin-medewerker en bewakingsagent die veel Brusselse werkzoekenden bereiken een hoog tewerkstellingspercentage wordt gehaald” (Inge Vervloet, teamleader Aviato).
- **Colruyt** verwijst naar “sociale tegemoetkomingen (werkloosheidsuitkeringen, sociale tarieven, etc.) die onvoldoende het verschil maken met een het loon waarbij je als voltijdse of deeltijdse medewerker aan de slag gaat” (Annelies Vanderpoorten, Talent Acquisition Partner).
- **Comeos** (sectorfederatie) : “Het openbaar vervoer blijft ook een aandachtspunt. In de Vlaamse rand zijn er bijvoorbeeld grote

distributiecentra van Colruyt, Delhaize, enz., die honderden mensen tewerkstellen van alle nationaliteiten. Maar zonder auto zijn deze locaties niet altijd goed bereikbaar” (Klaas Soens, Policy Manager).

Er bestaat een **consensus** over de grootste drempels voor Brusselaars om te werken in de rand rond Brussel of verder, en dat blijkt zowel uit de talrijke beschikbare recente analyses, als uit onze contacten met relevante spelers : taal, openbaar vervoer, twijfels bij Brusselse werkzoekenden (mijn kennis van het Nederlands is waarschijnlijk onvoldoende, zijn Franstaligen wel welkom in Vlaanderen, etc.). Hoe deze hindernissen te verhelpen, daarover zijn de meningen verdeeld.

- **Carrefour** : “Een mogelijke oplossing zou kunnen zijn om werkzoekenden, die een opleiding Nederlands volgen, een stage via Actiris aan te bieden in Vlaanderen, cfr. [IBOT](#) van VDAB” (Tristan De Were, Manager Recruitment & Internal Mobility).
- **Comeos** : “Ik herinner mij een project 2 jaar geleden waarbij een 5-tal grote retailers individueel begeleid werden om hun tientallen vacatures in de Vlaamse rand in te vullen. Er is toen een oproep via Comeos geweest en Colruyt, Ikea, Kruidvat,...waren daar toen op ingegaan. Dit zijn zeer concrete projecten, die zeer concreet het verschil kunnen maken”.

6) Advies BANSPA

BANSPA formuleert de volgende aanbevelingen :

- zet verder in op **taal**. Zorg voor taalimmersie op de werkvloer, koppel taalopleidingen aan andere opleidingsdoelstellingen.
- stem de **taalvereisten** in vacatures op realistische wijze af op reële taalbehoeften op de werkvloer.
- breng de **openbaar vervoermaatschappijen** (MIVB, De Lijn en de NMBS) rond de tafel om het openbaar vervoersaanbod beter op elkaar af te stemmen, rekening houdend met de ligging van de diverse bedrijfszones,

en de onregelmatige en late werkuren in sommige sectoren. Zorg voor stimulerende, gemeenschappelijke tarieven.

- in het Brussels Gewest dienen bedrijven met meer dan 100 personeelsbedrijven een **bedrijfsvervoersplan** op te stellen. BANSPA stelt voor deze methodiek ook ter beschikking te stellen van het Vlaams Gewest.
- maak **werkplekieren** en stageplaatsen ook mogelijk voor Brusselse werkzoekenden in Vlaanderen.
- voer een **opleidingspremie** in voor Brusselse werkzoekenden.
- we roepen **Actiris** op een éénloketfunctie te creëren, waar werkgevers uit Vlaanderen terecht kunnen voor informatie over alle Brusselse, Vlaamse en federale maatregelen die het aanwerven van een Brusselse werkzoekende door een Vlaamse werkgever faciliteren.
- Voer artikel 16 van Het **Samenwerkingsakkoord Vlaanderen Brussel** van 2021 uit (“Beide partijen engageren zich ertoe om decreten en ordonnanties over te maken en te screenen die een impact hebben op de toegang tot de maatregelen van inwoners en bedrijven uit het andere gewest met als doelstelling om hier oplossingen voor te zoeken”).

Brussel, 13 juni 2024.

Voor Banspa,

Kobe Martens, voorzitter
Frans De Keyser, ondervoorzitter

Meer info:
Secretariaat BANSPA
p/a Tracé Brussel vzw
Antwerpselaan 26, 1000 Brussel
T 02 511 99 72
info@banspa.brussels